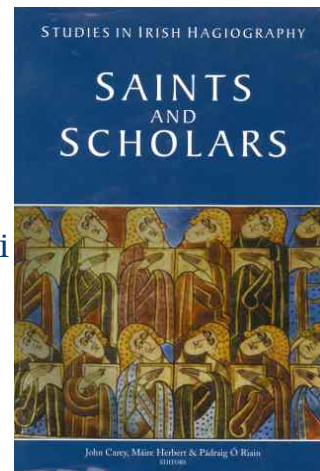

Pyhiä ja oppineita

***Studies in Irish Hagiography. Saints and Scholars.* Eds. John Carey, Máire Herbert & Pádraig O'Riain. Four Courts Press, Dublin 2001.**

Teos *Saints and Scholars* on Corkissa, Irlannissa, keväällä 1997 pidetyn irlantilaista hagiografiaa käsittelevän konferenssin tulosta. Konferenssi juhlisti pyhän Columban kuoleman 1400-vuotisjuhlaa, mutta sekä konferenssi että kirja käsittelevät irlantilaisia pyhimyksiä ja heidän elämäkertojaan laajemminkin, liittäen ne laajempaan eurooppalaiseen kontekstiin. Henkilökohtaisesti konferenssissa läsnäolleen oli ilo nähdä konferenssin esitelmät vihdoin painetussa muodossa.

Artikkeleista koostuvaksi konferenssijulkaisuksi teos on kiitettävän yhtenäinen, mistä suuri kunnia lankeaa erinomaiselle jäsentelylle. Teos on jaettu kuuteen toisiaan täydentävään osioon, jotka valottavat aihepiiriä eri näkökulmista. Kiitosta ansaitsee myös se, että teoksen artikkeleissa tarkastellaan irlantilaista hagiografiaa osana yleiseurooppalaista keskiaikaista hagiografian genreä, ja näin suunnataan katse myös Irlannin ulkopuolelle.

Teoksessa avataan näkökulmia myös irlantilaisen hagiografian ulkopuolelle ja tarkastellaan sen yhteyksiä 1) hagiografian genreen niin Irlannissa kuin sen ulkopuolellakin, 2) Raamattuun, 3) muihin kirjallisiin lähderyhmiin, kuten teologiisiin teksteihin, annaaleihin ja genealogioihin, sekä 4) maalliseen irlantilaiseen tarinaperinteeseen.

Teosta voi pitää monipuolisena esittelynä siitä, kuinka monella eri tavalla ja monesta eri näkökulmasta samaa lähderyhmää voidaan tarkastella. Samalla tulee hyvin esiin se, kuinka päällisin puolin yksinkertaisilta näyttävät tekstit, jotka historian tutkijat ovat perinteisesti sivuuttaneet lähes arvottomina, voivat sisältää pohjimmiltaan hyvinkin kehittyntä filosofista ja teologista ajattelua, ja kuinka tällaisia lähteitä tarkemmin

tarkastelemalla voimme saada hyvinkin paljon selville lähteiden kirjoitusajankohdan ajatusmaailmasta.

Teoksen ensimmäinen osa keskittyy käsittelemään pyhään Columbaan liittyvää kirjoitustraditiota eli pääasiassa hänen seuraajansa Adomnánin 600-luvun lopulla kirjoittamaa pyhimyselämäkertaa. Tämän osion artikkeleista Tom O'Loughlinin erinomainen artikkeli Adomnánin hautapaikoille antamista merkityksistä ja Nathalie Stalmansin artikkeli sielujen kuolemanjälkeisestä tuomitsemisesta Columban pyhimyselämäkerrassa liittyvät olennaisesti toisiinsa. Tom O'Loughlin rekonstruoi Adomnánin kahden eri kirjoituksen pohjalta hänen maailmankuvaansa ja etsii sen juuri niin Raamatusta kuin kirkkoisiltäkin. Hiukan samanlainen lähestymistapa on myös Aidan MacDonaldilla Adomnánin ajattelun pyhä-pyhempi-pyhin -akselia koskevassa artikkelissa.

Teoksen toinen osa etenee loogisesti käsittelemään muita irlantilaisia pyhimyksiä, joista esille tulevat pyhät Patrick, Brigit ja Brendan. Tämän osion ensimmäisessä artikkelissa Elizabeth McLuhan jäljittää orjuuden käyttöä metaforana ja sen juuria Paavalin kirjeisiin pyhän Patrickin omissa kirjoituksissa. Osan viimeinen artikkeli puolestaan on Jonathan M. Woodingin vastaus tendenssiin käyttää pyhimyselämäkertoja vain sattumanvaraisten historiallisten faktojen lähteinä, jolloin lähteiden uskonnollinen ja teologinen merkitys, sekä siinä annettujen tietojen paikka osana laajempaa narratiiviä, ohitetaan täysin.

Teoksen kolmannessa osassa edetään Irlannin ulkopuolelle käsittelemään irlantilaisten pyhimysten toimintaa Bretagnessa. Ensimmäisessä artikkelissa Gwenaël Le Duc käy järjestelmällisesti läpi tietoja Bretagnessa tunnetuista ja irlantilaisiksi väitetyistä pyhimyksistä, ja toteaa suurimman osan kohdalla irlantilaisen alkuperän olevan vain kuvitelmaa. Tämän osan muut artikkelit puolestaan keskittyvät yksittäisiin irlantilaisiksi väitettyihin pyhimyksiin käyden läpi todisteita niin pyhimyselämäkerroista, arkelogista kuin paikannimistäkin.

Teoksen neljännessä osassa edetään manner-Eurooppaan ja irlantilaisten pyhimysten toimiin siellä. Tämän osan artikkeleissa näkökulmat vaihtelevat melkoisesti, mutta yhteisenä tekijänä on keskittyminen pyhimyselämäkertojen yksityiskohtaiseen tarkasteluun. David N. Dumville tarkastelee pyhän Cathróe Metziläisen pyhimyselämäkertaa, Clare Stancliffe Jonaksen pyhän Columbanuksen elämäkertaa ja Jean-Michel Picard käsikirjoitustodisteita Columban kultista Lotharingiassa.

Teoksen kaksi viimeistä osaa poikkeavat aikaisemmista aiheidensa puolesta. Viides osa keskittyy esittelemään erilaisia metodologisia lähestymistapoja irlantilaisen

hagiografian tutkimukseen ja kuudes irlantilaisen hagiografian tutkimushistoriaan. Viidennessä osassa Paul Russell esittelee pyhimysten hypokorististen lempinimien tutkimusta, Edel Bhreathnach genealogioiden käyttöä pyhimystutkimuksen apuna, Dorothy Ann Bray yrityksiä luetteloida pyhimyselämäkertojen motiiveja folkloristisesti ja Joseph Falagy Nagy semioottista lähestymistapaa. Joidenkin artikkeleiden teknisyydestä huolimatta nämä erilaisten metodologisten näkökulmien esittelyt olivat erittäin valaisevia ja kiinnostavia.

Teoksen viimeinen osa esittelee irlantilaisen hagiografian tutkimushistoriaa. Robert Goddingin artikkeli keskittyy *Acta Sanctorum*in kokoajien asenteisiin irlantilaisia pyhimyksiä kohtaan ja D. J. Thornton tarkastelee edelliseen liittyen yhden tietyn pyhimyksen käsikirjoituksen liikkeitä 1600-luvulla. Teoksen päättää kolmen ranskalaisen, Guy Philippartin, Francois De Vriendtin ja Michel Trigalet'n, yhteisartikkeli, jossa he esittelevät meneillään olevaa projektiaan, jonka tavoitteena on hagiografian koko keskiaikaisen korpuksen kokoaminen ja tilastollinen tutkimus. Tämä on sopiva nykypäivään liittyvä päätös teokselle, joka etenee maantieteellisesti Irlannista Manner-Eurooppaan ja ajallisesti 400-luvulta nykypäivään.

Kokonaisuudessaan teos *Saints and Scholars* on selkeästi etenevä ja monipuolinen esitys irlantilaisen hagiografian tutkimuksen eri puolista ja mahdollisuuksista. Tämän teoksen pohjalta irlantilaisen hagiografian vilkasta tutkimusta voidaan pitää esimerkkinä siitä, mitä pyhimyselämäkertojen tutkimus voi keskiajan historian, ja erityisesti sen kulttuurin ja ajattelun, tutkimukselle antaa. Teosta *Saints and Scholars* voikin pitää arvokkaana lisänä keskiajan kirkollisesta kulttuurista käytyyn keskusteluun.

Kirjan esitteli Katja Ritari, Helsingin yliopiston jatko-opiskelija, joka valmistelee Corkin yliopistossa väitöskirjaansa Irlannin varhaiskeskiaikaisista pyhimyksistä.

ENNEN JANYT
Historian tietosanomat